

TRƯỜNG THPT ĐÀO SƠN TÂY

TỔ: NGŨ VĂN

NỘI DUNG ÔN TẬP MÔN NGŨ VĂN – LỚP 11

CUỐI HỌC KỲ II – NĂM HỌC 2023-2024

I. PHẦN I: ĐỌC HIỂU – THỂ LOẠI THƠ TƯỢNG TRUNG (6.0 điểm)

A. YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- Học sinh nhận biết và phân tích được vai trò của yếu tố tượng trưng trong thơ; đánh giá được giá trị thẩm mỹ của một số yếu tố trong thơ như: ngôn từ, cấu tứ, hình thức bài thơ như thể thơ, kết cấu khổ thơ, ngôn ngữ, vần, nhịp... thể hiện trong văn bản.
- Học sinh phân tích và đánh giá được tình cảm, cảm xúc, cảm hứng chủ đạo của người viết thể hiện qua văn bản; phát hiện được các giá trị văn hoá, triết lí nhân sinh từ văn bản.
- Học sinh so sánh được hai văn bản văn học viết cùng đề tài ở các giai đoạn khác nhau; liên tưởng, mở rộng vấn đề để hiểu sâu hơn văn bản được đọc.
- Học sinh nhận biết và phân tích được một số đặc điểm cơ bản của ngôn ngữ văn học. Phân tích được tính đa nghĩa của ngôn từ trong tác phẩm văn học.
- Học sinh nhận biết và phân tích được đặc điểm và tác dụng của biện pháp tu từ lặp cấu trúc, biện pháp tu từ đối

B. TRI THỨC NGŨ VĂN

1. Tượng trưng; yếu tố tượng trưng trong thơ trữ tình

- a. Tượng trưng là loại hình ảnh mang tính trực quan, sinh động nhưng hàm nghĩa biểu đạt những tư tưởng, quan niệm, khái niệm trừu tượng.
- b. Yếu tố tượng trưng trong thơ trữ tình: Thông thường, thơ trữ tình diễn tả thế giới nội tâm của chủ thể trữ tình thông qua những chi tiết, hình ảnh cụ thể, gợi cảm. Tuy nhiên, một số tác phẩm thơ trữ tình còn đi sâu vào những vấn đề triết học, thông qua những chi tiết có tính tượng trưng cao. Yếu tố tượng trưng trong thơ trữ tình là những chi tiết, hình ảnh cụ thể, gợi cảm gợi lên những ý niệm trừu tượng và giàu tính triết lí, đánh thức suy ngẫm của người đọc về bản chất sâu xa của con người và thế giới.

Trong nhiều trường hợp, yếu tố tượng trưng trong thơ trữ tình còn gắn với sự đề cao nhạc tính của thơ (sức gọi cảm của nhịp thơ, vần, thanh điệu,...) và sự tương giao giữa các giác quan (sự hoà hợp của các ấn tượng thính giác, thị giác, xúc giác,...).

2. Hình thức và cấu tứ trong thơ trữ tình

a. Hình thức trong thơ trữ tình là tổng hoà của thể thơ, câu thơ, lời thơ, giọng điệu, nhịp, vần, hình ảnh,... trong thơ trữ tình. Tất cả được lựa chọn, liên kết để thể hiện chủ đề, tư tưởng chung của tác phẩm.

b. Cấu tứ là cách thức triển khai mạch cảm xúc và tổ chức hình tượng trong tác phẩm thơ trữ tình.

3. Lặp cấu trúc: Là biện pháp tổ chức những vế câu hoặc những câu có cùng một kết cấu ngữ pháp, nhằm nhấn mạnh ý tưởng và tạo sự nhịp nhàng cân đối cho văn bản.

4. Biện pháp tu từ đối là đặt những từ ngữ có âm thanh và ý nghĩa tương phản hoặc tương hỗ vào vị trí cân xứng để tạo sự hài hòa về ý nghĩa, đồng thời làm nên nhạc điệu cho câu thơ, câu văn.

II. PHẦN VIẾT (4.0 điểm)

Phân tích đánh giá giá trị nội dung và một số nét đặc sắc về nghệ thuật của một bài

1. Kiểu bài: Nghị luận về một tác phẩm văn học (bài thơ) là kiểu bài nghị luận dùng lí lẽ, bằng chứng để làm rõ giá trị nội dung và một số nét đặc sắc về nghệ thuật của một bài thơ

2. Yêu cầu đối với kiểu bài:

- Về nội dung:

+ Nêu được một số nét đặc sắc về nội dung của tác phẩm (từ ngữ, hình ảnh, chủ đề tư tưởng, cảm hứng, thông điệp...) và nghệ thuật của tác phẩm (từ ngữ, hình ảnh, bố cục, thể thơ, vần, nhịp, các biện pháp nghệ thuật trong bài thơ

+ Có những lí lẽ xác đáng, hợp lí dựa trên các bằng chứng tiêu biểu từ tác phẩm.

- Về hình thức, đảm bảo các yêu cầu của kiểu bài nghị luận: lập luận chặt chẽ; kết hợp các thao tác nghị luận; diễn đạt mạch lạc; sử dụng các phương tiện liên kết hợp lí để giúp người đọc nhận ra mạch lập luận.

3. Bố cục bài viết gồm ba phần:

+ *Mở bài*: Giới thiệu vấn đề nghị luận (tên tác phẩm, tác giả, khái quát nội dung, ý nghĩa của tác phẩm hoặc nêu định hướng của bài viết).

+ *Thân bài*: Lần lượt trình bày các luận điểm về những nét đặc sắc về nội dung và hình thức nghệ thuật; đưa ra lí lẽ và bằng chứng đa dạng, thuyết phục để làm sáng tỏ luận điểm; các luận điểm, lí lẽ, bằng chứng được sắp xếp theo trình tự hợp lí. Có thể trình bày theo các ý cơ bản sau:

- Phân tích, đánh giá nội dung bài thơ thông qua ý nghĩa các ý thơ, các yếu tố tượng trưng và mối quan hệ, liên kết giữa các yếu tố tượng trưng trong bài thơ. Từ đó nêu được mạch cảm xúc, cảm hứng chủ đạo, chủ đề, thông điệp bài thơ.
- Đánh giá một số nét đặc sắc nghệ thuật: cấu tứ, kết cấu, bố cục, thể loại, từ ngữ, hình ảnh, vần nhịp, các biện pháp nghệ thuật...

+ *Kết bài*: Khẳng định giá trị của tác phẩm hoặc nêu ý nghĩa của tác phẩm đối với bản thân/ người đọc.